

Marta KORCZAK
Aleksandra NAWROT
Agnieszka PRYLIŃSKA
Monika STUSIO
Uniwersytet Łódzki

MILONGA W PRZESTRZENI REKREACYJNEJ ŁODZI

1. Wstęp

Taniec to interesujący, a jednocześnie często pomijany temat w naukowej literaturze krajowej i zagranicznej. Taniec, a w przypadku niniejszego opracowania tango argentyńskie, jest ciekawym zjawiskiem zarówno z punktu widzenia badacza, jak i tancerza, ponieważ pozwala mu na odkrycie nowego „tangowego” środowiska, jak również poznanie ludzi, którzy dzielają jego pasję. Autorki nie prowadziły analizy samego tańca czy muzyki, a skupiły się głównie na tym, co dzieje się we wspomnianym środowisku oraz w miejscach, w których można tańczyć tango argentyńskie, czyli w milongach¹.

W opracowaniu autorki skupiają się na milongach jako miejscach tańczenia tanga oraz wydarzeniach związanych z tańczeniem tanga argentyńskiego, z czym nazwa ta jest najczęściej utożsamiana. Milonga charakteryzuje się własną rytualizacją zachowań oraz wymaga od tańczących wcześniejszego przygotowania – umiejętności tańczenia tanga argentyńskiego, znajomości rytuału i odpowiedniego stroju.

¹ Milonga to termin mający cztery znaczenia: określa taniec – szybką odmianę tanga, nazywanego tangiem argentyńskim, oraz muzykę, ale także miejsce (lokal), w którym tańczy się tango argentyńskie oraz – najważniejsze z punktu widzenia niniejszego opracowania – wydarzenie taneczne (imprezę), podczas którego kluczową rolę odgrywa tango argentyńskie.

Tego typu imprezy taneczne można zaliczyć do ofert rozrywkowych w mieście. Równocześnie tańczenie tanga argentyńskiego na takiej imprezie można uznać, obok ćwiczenia na siłowni czy jazdy na rowerze, za formę rekreacji czynnej, dlatego w tytule artykułu dotyczącego milongi położono nacisk na zidentyfikowanie z tangiem określonej przestrzeni rekreacyjnej Łodzi.

Głównym celem autorek artykułu jest przedstawienie milongi jako produktu rekreacyjnego oraz ukazanie tego, w jaki sposób milongi odbywające się w Łodzi kreują produkt rekreacyjny w tym mieście. Skupiono się także na charakterystyce tego rodzaju imprezy tanecznej, jej uczestnikach oraz zasadach panujących podczas wieczoru z tangiem.

2. Założenia metodologiczne

Zadaniem autorek jest pokazanie wyjątkowości milongi w Polsce i jej znaczenia w rekreacji łodzian. Mimo że milonga wydaje się dość nietypowym tematem jako zagadnienie naukowe, to postanowiono podjąć się zbadania wielu jej aspektów. Przed przystąpieniem do badań ustalono podstawowe założenia metodologiczne pracy. Na początku sformułowano problem badawczy w postaci pytania: w jakim stopniu milongi kreują produkt rekreacyjny Łodzi?

Ustaliwszy problem badawczy, postawiono pytania problemowe, z których najważniejsze brzmią:

1. Gdzie w Łodzi można nauczyć się tanga argentyńskiego?
2. Jakimi motywami kierują się uczestnicy milong?
3. Od jak dawna organizowane są milongi w Łodzi?

Następnym krokiem badaczek stanowiło postawienie hipotezy, którą dzięki zebranemu materiałowi można było potwierdzić lub zanegować. Hipotezę tę sformułowano następująco: milonga jest potencjalnym produktem rekreacyjnym, ale skierowanym do wąskiego, przygotowanego grona odbiorców o wyrafinowanym guście. Do przeprowadzenia badań wykorzystano kilka metod badawczych, które zostały przedstawione w tab. 1.

Z wymienionych w tab. 1 metod badawczych najbardziej przydatny okazał się wywiad swobodny z uczestnikami milong, z którego autorki nie tylko dowiedziały się o motywach uczestnictwa w tych wydarzeniach czy sposobie ich organizacji, ale również poznały historię milong oraz

Tab. 1. Metody badawcze wykorzystane w opracowaniu

Lp.	Metoda badawcza	Narzędzie badawcze	Zastosowanie
1	Analiza przestrzenna lokalizacji milong i szkół tańca	Program ArcGis	Przedstawienie na mapie (w granicach administracyjnych Łodzi) rozmieszczenia szkół tańca i miejsc, w których odbywają się milongi
2	Obserwacja jawna nieuczestnicząca	-	Zapoznanie się ze środowiskiem miłośników tanga argentyńskiego
3	Obserwacja jawna uczestnicząca	-	Zapoznanie się ze środowiskiem miłośników tanga argentyńskiego
4	Wywiad swobodny (z uczestnikami oraz organizatorami milong)	Kwestionariusz wywiadu	Przeprowadzenie wywiadu z uczestnikami w celu określenia m.in. etykiety panującej na milongach i nakreślenia sylwetki uczestnika milongi
5	Inwentaryzacja szkół tańca i milong	Karta inwentaryzacyjna	Analiza zagospodarowania obiektów (szkoły tańca) i ich oferty związanej z nauką tanga argentyńskiego
6	Dokumentacja fotograficzna	Aparat fotograficzny	Przedstawienie milongi i jej uczestników na fotografiach w celu oddania klimatu wydarzenia
7	Przegląd literatury i materiałów źródłowych	Spis literatury, strony internetowe itp.	Możliwość zapoznania się z historią milongi i tanga argentyńskiego

Źródło: opracowanie własne.

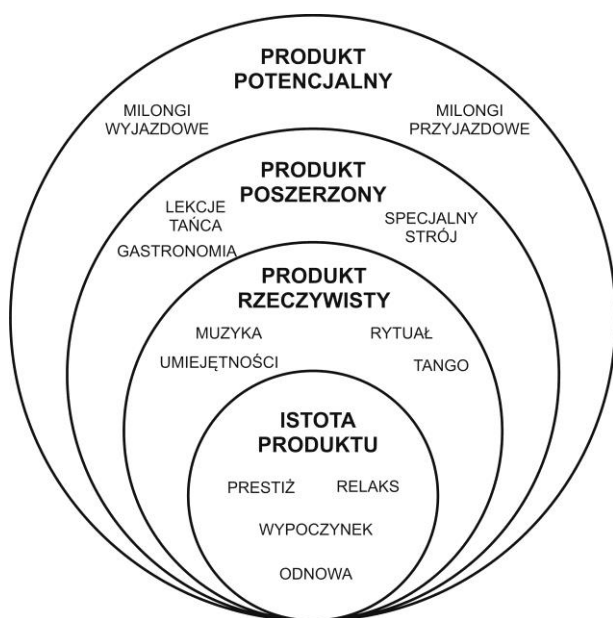
ciekawostki z nimi związane. Rozmowy zostały przeprowadzone z 13 osobami (z 7 kobietami i 6 mężczyznami).

Początkowa obserwacja jawna nieuczestnicząca zmieniła się w uczestniczącą, gdyż autorki zaczęły uczyć się na kurs tanga argentyńskiego i podczas milong były zapraszane na parkiet.

3. Produkt rekreacyjny

W ramach przeglądu literatury oraz po przeanalizowaniu informacji z wielu stron internetowych autorki na potrzeby opracowania, a być może wykorzystania w przyszłości, zastosowały i wyjaśniły pojęcie produktu rekreacyjnego, opierając się na definicji produktu turystycznego zaprezentowanej w książce Kaczmarka, Stasiaka i Włodarczyka (2010) pt. *Produkt turystyczny. Pomysł. Organizacja. Zarządzanie*. Według autorek produktem

rekreacyjnym nazywamy zbiór użyteczności (dostępnych na rynku dóbr i usług) związanych z odnową i uszlachetnieniem sił witalnych w środowisku życia codziennego, służących poprawie sprawności fizycznej, psychicznej i intelektualnej w czasie wolnym oraz stymulujących interakcje i zawieranie kontaktów towarzyskich. W ramach nowego pojęcia zostały także określone wymiary produktu rekreacyjnego w odniesieniu do milongi (rys. 1).

Rys. 1. Milonga jako produkt rekreacyjny
Źródło: opracowanie własne

Graf (rys. 1) pokazuje, z czego składa się produkt rekreacyjny – milonga – w odniesieniu do poszczególnych jego części. Najważniejszymi elementami, które tworzą istotę produktu są: prestiż, relaks, wypoczynek i odnowa. Oprócz podstawowej funkcji, jaką jest wypoczynek i relaks, wydarzenie to odgrywa także inną rolę – z racji małej liczby uczestników, zapewnia ono tancerzom poczucie elitarności i prestiżu. Kolejnym elementem składającym się na produkt rekreacyjny jest jego wymiar rzeczywisty. Podstawowymi składowymi niezbędnymi do zaistnienia tej imprezy są: muzyka (tanga) i taniec w postaci tanga argentyńskiego, umiejętności taneczne uczestników, a także rytuał, dzięki któremu milonga stała się wyjątkowym

wydarzeniem. Następny wymiar wiąże się z poszerzeniem produktu o specjalny strój taneczny, lekcje tanga oraz gastronomię, z której uczestnicy mogą korzystać podczas imprezy. Ostatni wymiar, tj. produkt potencjalny, stanowią milongi przyjazdowe i milongi wyjazdowe. Ma to związek z częstymi przyjazdami do Łodzi par tanecznych z innych miast i wyjazdami tancerzy z Łodzi w poszukiwaniu innych miejsc i środowisk „tangowych”.

4. Zarys historii tanga argentyńskiego i milong

Milonga funkcjonuje w literaturze zarówno jako rodzaj tańca, jak i rodzaj muzyki oraz miejsce, w którym odbywają się milongi (imprezy taneczne). Milonga powstała jako muzyka już na początku XIX w. Wczesne wersje milong zrodziły się w społecznościach wiejskich w formie ludowych piosenek. Fala popularności takich gatunków trafiła również do miast, gdzie zyskały „tangowy” charakter. Pierwsze utwory były improwizowane lub wykonywane z pamięci, dlatego do dzisiejszych czasów nie zachował się żaden ich zapis. Milonga jako gatunek muzyczny powstała z połączenia stylu wiejskiego i miejskiego, a także zyskała cechy nabyte od potomków niewolników z Afryki. Dokładniej rzecz ujmując, milonga jest odmianą tanga (Stala, 2017). Samo określenie „tango milonga” kojarzy się w Polsce z piosenką wykonywaną przez Mieczysława Fogga o tym samym tytule, często błędnie interpretowanym jako tango stworzone przez osobę o takim nazwisku.

W przypadku tanga, rozumianego jako taniec, często można spotkać się ze stwierdzeniem, że narodził się on w domach publicznych. Nie jest to prawdą, bowiem w takich miejscach został on jedynie spopularyzowany. Historia tanga zaczęła się w biednych dzielnicach Buenos Aires, w których żyła społeczność afrykańska. Ludność ta miała własne obyczaje, wieczorami często organizowano spotkania – tzw. *naciones negras* (czarne nacje) – podczas których tańczono ludowe tańce potomków niewolników. Wstęp na takie uroczystości mieli tylko ludzie pochodzenia afrykańskiego – biali nie mogli brać udziału w tych imprezach, choć budziły wśród nich duże zainteresowanie. Uroczystości ludności czarnej były feerią dźwięków muzyki, kolorów i niespotykanej energii, która biła od uczestników zabawy. W literaturze można odnaleźć zapisy mówiące o wielokrotnych interwencjach policji podczas tych spotkań. „Zakazany owoc” kusił białą część mieszkańców Buenos Aires. Podglądano zatem występy czarnoskórych sąsiadów, a następnie parodiowano je. Dość szybko okazało

się, że taniec, który narodził się z tej karykatury, budzi powszechne zainteresowanie. Pierwowzór tanga tańczono najpierw na ulicach i w pubach o wątpliwej reputacji, następnie moda na ten taniec wkroczyła do domów publicznych, również tych ekskluzywnych, by w końcu trafić na salony i „pokryć rumieńcem” policzki dobrze ułożonych panien. Od tego momentu takie wydarzenia z określonymi konwenansami, tangiem argentyńskim oraz tangami wygrywanymi przez bandoneonistów, czyli muzyków grających na bandoneonie, zaczęto nazywać milongami (Stala, 2017).

5. Zwyczaje i rytuały obowiązujące podczas milong

W definicji milongi pojawia się sformułowanie, że jej uczestnicy muszą być odpowiednio przygotowani. Na podstawie wywiadów z bywalcami milong autorkom udało się wyodrębnić kilka niepisanych zasad dotyczących etykiety podczas milongi i poszczególnych tand². Autorki dowiedziały się, że przygotowanie do tańca polega przede wszystkim na opanowaniu podstawowych kroków tanga argentyńskiego, posiadaniu podstawowej wiedzy o etykiecie, jaka panuje podczas tego wydarzenia, oraz dbałości o stosowny strój. Umiejętności tanecznych uczestnicy mogą nabyć na kursach tanga argentyńskiego oraz podczas prywatnych lekcji, prowadzonych przez instruktorów. Etykieta, która obowiązuje na milongach, jest jedną z kluczowych zasad tam panujących i każdy, kto chce wziąć udział w takiej imprezie, powinien zapoznać się z nią wcześniej. Najbardziej znaczące na milondze są komunikaty niewerbalne, czyli tzw. zasada *cabaceo*. Jest to sposób porozumiewania się za pomocą spojrzeń i mowy ciała. Poprzez *cabaceo* mężczyzna prosi kobietę do tańca. Jest to niezwykle subtelna metoda zaproszenia partnerki, która skinieniem głowy i uśmiechem je przyjmuje lub z dystansu odmawia, dzięki czemu partner może wyjść z twarzą w przypadku braku zgody na taniec. Kobieta, czekając na partnera, według zasad milong argentyńskich, powinna jedynie omiatać spojrzeniem parkiet. W złym tonie jest nieustępliwe i nachalne przeszukiwanie wzrokiem tancerzy w celu znalezienia partnera. Mężczyzna podczas milongi odgrywa decydującą rolę – to on inicjuje taniec poprzez *cabaceo* i prowadzi w tańcu – musi dostosowywać go do rytmu muzyki oraz uważnie dopasowywać kroki, by nie przeszkadzać innym uczestnikom. Zadaniem kobiety jest natomiast odczytywanie intencji partnera na podstawie mowy

² Tanda to od trzech do pięciu tańców następujących bezpośrednio po sobie.

jego ciała. Może też wykańczać kroki efektownymi ozdobnikami. Podczas milongi ważne jest, by nie narzucać się drugiej osobie. W przypadku odmowy partner nie powinien pytać o jej powód lub kontynuować namawiania. Jeżeli partnerka odmawia pod pretekstem chęci odpoczynku lub przerwy na drinka zarówno mężczyzna, jak i kobieta powinni wstrzymać się z kolejnym tańcem tandę lub nawet kilka tand. Tandy często rozdzielone są cortiną, czyli przerywnikiem muzycznym.

Zdarza się, że przed milongą organizowana jest *practica*, podczas której partnerzy mogą szkolić swoje umiejętności, często pod okiem instruktora tańca. *Practica* to czas, kiedy można zwracać uwagę partnerowi na błędy, które popełnia, lub udzielać porad. W czasie trwania milongi jest to natomiast niedopuszczalne – jeżeli taniec z danym partnerem nie spełnia oczekiwań tancerza, powinien podziękować po zakończeniu pierwszej tandy, co będzie odczytane jako jednoznaczny sygnał. Podziękowanie partnerowi po pierwszym tańcu oznacza, że powinien on doszlifować swoje umiejętności, oraz zawiera prośbę, by nie zapraszał danej osoby ponownie w najbliższym czasie. Tandy również mają swoje reguły. Nie powinno się np. prosić do tańca podczas ich trwania. Niedopuszczalne jest również „odbijanie” partnerki. Po zakończonej tandzie partnerzy za każdym razem dziękują sobie za taniec. Istnieje również niepisany system porozumiewania się tancerzy – gdy przetańczymy z jednym partnerem wszystkie tańce tandy, oznacza to, że było bardzo przyjemnie, i wyraża się gotowość na ponowny taniec podczas wieczoru.

Jednym z istotnych aspektów tanga jest możliwość wyrażenia siebie poprzez ubiór. W milondze najistotniejsza jest wygoda, jednak mile widziana jest również elegancja. Tango daje szansę wyeksponowania i zmaksymalizowania swojej męskości lub kobiecości. W milondze istnieje tylko kilka zasad dotyczących ubioru, bez względu na to, czy to milonga formalna czy popołudniowa praktyka. Dzięki dbałości o strój można podnieść pewność siebie, ale też zachwycić innych uczestników milongi. Najważniejszą zasadą przy jego dobieraniu jest zachowanie komfortu. Odgrywa on kluczową rolę w tańcu, ponieważ to wygoda warunkuje dobre samopoczucie podczas jego wykonywania. Przy wyborze stylizacji należy pamiętać, że bez względu na porę roku na milongach zawsze jest ciepło. Kobietom zaleca się sukienki koktajlowe lub spódnice do kolan. Ważne, by sukienka przylegała w talii i biodrach, dzięki czemu wygląda elegancko bez względu na figury wykonywane podczas tańca. Mężczyźni powinni zakładać eleganckie spodnie i koszulę z kołnierzykiem. Marynarki nie są wymagane, ponieważ w tańcu mogłyby ograniczać swobodę ruchów. Warto również

zaznaczyć, że panowie podczas milongi lubią wyróżniać się w równym stopniu co panie – wykorzystują intensywne kolory koszul lub nietypowe wzory, często florystyczne. Kolor i ekspresja stanowią kluczowy punkt milongi. Z racji intensywności tańca niektórzy mężczyźni zabierają na milongę również drugą koszulę, by przebrać się, gdy pierwsza straci świeżość. Wielu tancerzy zaznacza, że nie jest wymagane profesjonalne obuwie, specjalnie zaprojektowane do tanga, bowiem technika tańca nie zależy od technologii, a od kontroli mięśni. Powszechnie uważa się, że dobry tancerz zatańczy w każdych butach. Istotne jest, by były dopasowane do stopy. Dobrym wyborem są buty zapinane na paski lub sznurowane – dla lepszej stabilności stopy. Przy wyborze obuwia należy pamiętać o charakterze tanga – najlepiej unikać gumowych i antypoślizgowych podeszew, które mogłyby ograniczać tancerzy i utrudniać wykonywanie figur i tanecznych ozdobników (*Tango forge. What to wear*).

W myśl wszystkich opisanych zasad, zestawionych razem podczas milongi, można przytoczyć zdanie jednego z respondentów, które oddaje sens tego wydarzenia: „Tango to sposób na zrobienie czegoś pięknego z kimś, kogo jeszcze nie poznałeś”.

6. Tango argentyńskie i milongi w Łodzi

Historia tanga argentyńskiego w Łodzi sięga 2002 r. Pojawiło się ono w mieście z inicjatywy Jakuba Kani, którego uważa się za pierwszego łodzianina tańczącego tango argentyńskie. Jest on instruktorem i popularyzatorem tego tańca, ale równocześnie sprawuje funkcję Prezesa Zarządu Fundacji Wspierania Kultury „Fabryka Tango”, będącej organizatorem festiwalu pod nazwą Łódź Tango Salon Festival.

Pierwsze tango argentyńskie, na tzw. milondze, zatańczono w Klubie GKO (fot. 1), czyli w dawnym kasynie wojskowym. Początkowo spotkania miłośników tanga argentyńskiego wyglądały bardziej widowiskowo niż obecnie, tancerze popisywali się swoimi umiejętnościami, robiąc zaawansowane figury taneczne, a partnerki wykańczały figury wymyślnymi ozdobnikami. Obecnie milongi również traktuje się jak wyjątkowe wydarzenie, jednak są one mniej żywiołowe ze względów bezpieczeństwa.

W wyniku przeprowadzenia inwentaryzacji szkół tańca stwierdzono, że w Łodzi znajduje się 14 szkół, które prowadzą kurs tanga, w tym 5 szkół z kursem tanga argentyńskiego (tab. 2).

Fot. 1. Milonga w Klubie GKO w Łodzi
Autor: Marta Korczak

Tab. 2. Szkoły tańca w Łodzi, mające w ofercie kurs tanga argentyńskiego (2018 r.)

Nazwa	Adres	Cena za jedno zajęcia	Dane kontaktowe
Studio Tańca Jankowski	pl. Zwycięstwa 2 90-312 Łódź	30 zł	608 068 466 biuro@taniec.lodz.pl http://www.taniec.lodz.pl/
Urban Dance Zone	ul. Zachodnia 85 90-402 Łódź	25 zł	695 385 254 biuro@urbandance.pl http://urbandance.pl
Project Salsa	ul. A. Struga 66 90-557 Łódź	25 zł	508 056 763 biuro@projectsalsa.pl http://projectsalsa.pl
Szkoła Tańca Peter	ul. S. Żeromskiego 117 90-542 Łódź	25 zł	605 302 431 szkola.tanca@peter.lodz.pl http://peterlodz.pl/
Ośrodek Kultury „Tango Łódź” J. Kania, YMCA	ul. Moniuszki 4a 90-111 Łódź	45 zł	606 622 777 http://tangolodz.pl/index.php?tyt=6

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych.

Tabela 2 zawiera tylko szkoły tańca, w których odbywa się kurs tanga argentyńskiego, ze względu na to, że uczestnicy milong – jak już wspomniano – są zobligowani do znajomości kroków właśnie tej odmiany tanga. Z późniejszych rozmów z uczestnikami wynika, że największą popularnością cieszą się zajęcia prowadzone przez mistrza – Jakuba Kanię – i właśnie pod jego okiem większość łódzkiego środowiska „tangowego” szlifowała swoje umiejętności.

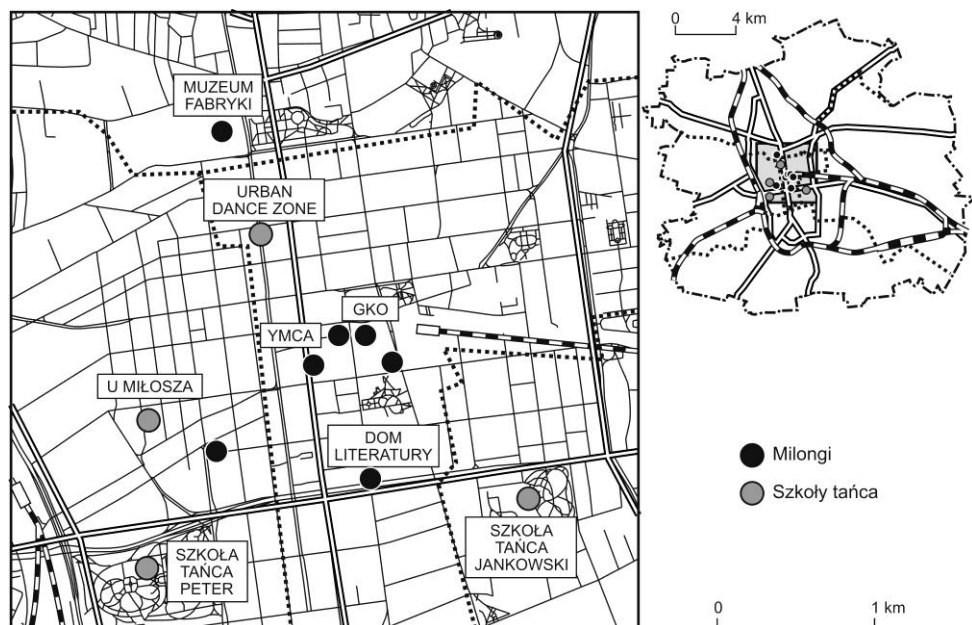
W tab. 3 zamieszczono wyniki inwentaryzacji milong odbywających się w Łodzi. Na terenie miasta dostępnych jest siedem miejsc, w których można systematycznie tańczyć tango argentyńskie.

Tab. 3. Milongi w Łodzi (dane na rok 2018)

Lp.	Organizatorzy	Wydarzenia
1	Iwona Łopuch i Dariusz Tybiński	GKO Klub – milonga poniedziałkowa
2	Michał Markowicz	U Milscha – milonga środowa
3	Zofia Walczak	Dom Literatury – milonga piątkowa
4	Paweł Ferliński	Muzeum Fabryki – milonga sobotnia
5	Fundacja FERSO (Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego)	Piotrkowska 85 – milonga czwartkowa (ostatni czwartek miesiąca – Milonga percal / Czwartkowe obiady z tangiem)
6	Daria Gorzeń	Czekolada Retro Cafe – milonga niedzielna / Milonga in small salon
7	Tango Łódź – Jakub Kania i Małgorzata Chojnacka	Budynek YMCA – milonga sobotnia / Milonga porteña (raz w miesiącu)

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych.

Milongi odbywają się cyklicznie, dwie z nich – milonga poniedziałkowa w GKO oraz milonga środowa w restauracji U Milscha – raz w tygodniu, cztery pozostałe, czyli milonga sobotnia w Muzeum Fabryki, milonga piątkowa w Domu Literatury, milonga niedzielna w Czekolada Retro Cafe oraz milonga czwartkowa przy ul. Piotrkowskiej 85 – raz w miesiącu. Do niedawna organizatorem comiesięcznych milong był Jakub Kania, który zredukował liczbę tych wydarzeń ze względu na obowiązki służbowe. Na podstawie badań, m.in. inwentaryzacji szkół tańca oferujących kurs tanga argentyńskiego oraz milong odbywających się w Łodzi, autorki opracowały plan miasta, na którym przedstawione zostały lokalizacje szkół tańca oraz milong w Łodzi (rys. 2).

Rys. 2. Lokalizacja szkół tańca i milong na planie Łodzi

Źródło: opracowanie własne na podstawie ArcMap

Z planu wynika, że zarówno szkoły tańca, jak i milongi koncentrują się w centrum miasta. Ma to związek z tym, że Śródmieście stanowi serce Łodzi i większość wydarzeń kulturalnych ma miejsce na tym obszarze.

Kolejnym krokiem w badaniach było przeprowadzenie wywiadów z pracownikami szkół tańca. Według respondentów kilka lat wcześniej tango argentyńskie cieszyło się niewielką popularnością, ale od kilku miesięcy widać rosnące zainteresowanie tym stylem w porównaniu z innymi kursami. Większość uczestników kursu tanga jest po 30. roku życia. Średnio na zajęcia uczęszcza od 10 do 12 osób (z podziałem na grupy zaawansowania – w jednej jest kilka par). Największą frekwencję szkoły notują w okresie zimowym, natomiast latem zauważa się spadek liczby zainteresowanych tańcem ze względu na inne formy aktywnego spędzania czasu wolnego (wyjazdy za miasto, ogródki działkowe itp.). Średnia cena za godzinę zajęć oscyluje w granicach 30 zł, a zajęcia odbywają się 1–2 razy w tygodniu.

W ramach obserwacji nieuczestniczącej, która z czasem przeistoczyła się w obserwację uczestniczącą, autorki zebrały materiał pozwalający na charakterystykę trzech z siedmiu milong odbywających się w Łodzi.

Ograniczona liczba wydarzeń wynika z faktu, że w trakcie czasu prowadzenia badań pozostałe cztery milongi nie odbyły się. W tab. 4 przedstawiono szczegółową charakterystykę wydarzenia.

Tab. 4. Charakterystyka milong w Łodzi (2018 r.)

Milonga w restauracji U Milscha	Milonga w Klubie Garnizonowym	Milonga w Domu Literatury
Wnętrza		
<ol style="list-style-type: none"> 1) zabytkowe wnętrza, 2) sala średniej wielkości, 3) stoły ustawione wokół parkietu, 4) dobry sprzęt nagłaśniający, 5) osobne pomieszczenie, w którym znajduje się bar. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) wnętrza w stylu PRL-u, 2) duży parkiet, 3) ściana pokryta lustrami, 4) możliwość obserwacji tańczących z piętra 5) wielofunkcyjność sali (oprócz milong również dancingi). 	<ol style="list-style-type: none"> 1) mała sala, 2) klimatyczny charakter, 3) bardzo dobre nagłośnienie i oświetlenie, 4) wielofunkcyjność sali (obok parkietu znajduje się scena).
Cena		
10 zł	10 zł	10 zł
Gastronomia		
<ol style="list-style-type: none"> 1) restauracja czynna podczas trwania milongi, 2) napoje – kawa, herbata, wino. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) w cenie milongi do dyspozycji bufet samoobsługowy zaopatrzony w kawę, herbatę i słodkie przekąski. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) bar otwarty na sali podczas milongi, 2) napoje alkoholowe – piwo, wino, szampan.
Cechy szczególne		
<ol style="list-style-type: none"> 1) odbywa się co tydzień; 2) eleganckie wnętrza wpływają na: <ul style="list-style-type: none"> – nastrój, – doznania uczestników, – dobór stroju, – poczucie elitarności; 3) uczestniczą tancerze o dużych umiejętnościach; 4) jest dostępna dla wolnych obserwatorów (osób korzystających z restauracji). 	<ol style="list-style-type: none"> 1) odbywa się co tydzień; 2) panuje tam swobodna atmosfera; 3) brak etykiety ubioru, 4) uczestnicy tańczą jeden z tańców grupowych – <i>chacareta</i> – ludowy taniec argentyński; 5) podczas <i>practici</i> na sali jest instruktor, który udziela porad tańczącym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) odbywa się raz w miesiącu, zaczyna się ok. 17.00; 2) panuje tam swobodna atmosfera; 3) tańczących można podzielić na dwie grupy: jedną bardzo skupioną na tańcu, drugą bardziej skupioną na samym spotkaniu towarzyskim; 4) dodatkowym elementem milongi jest część artystyczna w wykonaniu uczestników milongi.

Źródło: opracowanie własne.

Z obserwacji wynika, że środowisko „tangowe” w Łodzi liczy około 100 osób. Na milongach zazwyczaj liczba uczestników waha się od 30 do 40, w zależności od godziny i dnia tygodnia. Wspólną cechą wszystkich odwiedzonych miejsc jest fakt, że liczebnie przeważają kobiety. Na milongach odbywających się w różnych dniach tygodnia i w różnych miejscach biorą udział często te same osoby (uczestniczące na każdej milondze), jest ok. 10. Najczęściej w jednej wybranej milondze uczestniczą ci sami tancerze ze względu na termin, miejsce itp. Milongi, podczas których autorki prowadziły badania, nieznacznie różnią się od siebie (tab. 4).

W ramach badań autorki przeprowadzały wywiady swobodne z uczestnikami milong. Pierwsze pytanie dotyczyło motywów podjęcia takiej aktywności, jaką jest tango argentyńskie, oraz uczestnictwa w milongach. Respondenci najczęściej odpowiadali, że swoją przygodę z tangiem rozpoczęli w wyniku namowy ze strony partnerek lub kolegów, często też dlatego, że zostali zainspirowani muzyką i samo jej słuchanie w pewnym momencie przestało być dla nich wystarczające. Chcieli w pełni poczuć „klimat” milongi. O samych milongach dowiedzieli się w szkołach tańca podczas lekcji. Instruktorzy informują uczestników o tych wydarzeniach i zachęcają do uczęszczania na nie, jako dopełnienie kursu i możliwość wykorzystania oraz sprawdzenia swoich umiejętności. Innym źródłem informacji na temat odbywających się imprez, podczas których można tańczyć tango argentyńskie, byli znajomi.

Autorki postawiły pytanie: czym jest tango dla uczestników milong? Odpowiedź mogłaby wydawać się skomplikowana, ale wszyscy respondenci byli zgodni co do jednego: tango argentyńskie to przede wszystkim zjawisko społeczne, pewien sposób na życie i lekarstwo na to, co ono za sobą niesie, a przebywanie na parkiecie jest najlepszym oczyszczeniem ze wszystkich smutków. Potwierdzeniem tych wypowiedzi są słowa prekursora tanga w Łodzi – Jakuba Kani: „Tango to narkotyk, który byłbym w stanie przepisywać każdemu na receptę, jako remedium na szczęście”. Tango dla respondentów jest „odskocznią, drugim życiem, narkotykiem”, który wciąga bez reszty pojedyncze osoby, ale również pary. Wiele osób podkreśla, że jest to hobby przeznaczone dla osób dojrzałych, doświadczonych, bardziej rozumiejących życie, swoje emocje. Jest sposobnością do zbliżenia i stworzenia nowych, bliskich relacji z drugą osobą. Część panów zwraca uwagę na wygląd i wiek kobiet. To chwilowe zatracenie poczucia rzeczywistości i samego siebie. Jak głosi znana piosenka, „bo do tanga trzeba dwojga [...]”. Znając etykietę „tangową” wiemy, że to partner wybiera partnerkę do tańca. Stąd kolejne pytanie przeznaczone dla

panów dotyczyło doboru partnerki do tandy. Najczęściej panowie przy wyborze kierują się umiejętnościami, chociaż dla zaawansowanego *tanguero* nie powinien mieć problemu z zatańczeniem z niedoświadczoną partnerką, dzięki czemu będzie ona mogła podszlifować swoje umiejętności.

Początkujący tancerze, szczególnie panowie, bo to od nich najwięcej zależy w tym tańcu, boją się wkroczyć na parkiet i zadebiutować. Jeżeli będą tańczyć źle, mogą spotkać się z odmową partnerki, dlatego wielu panów przez pierwszy rok czy dwa lata przychodzi na milongi i tylko obserwuje to, co dzieje się na sali. Powodzenie w tańcu zależy głównie od partnera. Mężczyzna ma za zadanie wyeksponować partnerkę, on prowadzi – ona jedynie podąża za nim. To na barkach partnera spoczywa odpowiedzialność za jakość tańca. Osoby, które zawsze dobrze sobie radziły na parkiecie albo wcześniej uprawiały taniec towarzyski, stykając się z taniem, nagle mają poczucie, że nie potrafią tańczyć. Żeby to zmienić, trzeba całym sobą poczuć muzykę i pozwolić emocjom wziąć górę nad całym ciałem. Tango jest interpretacją muzyki, która przepływając przez ciała uczestników milong, przenosi ich do innego świata. Jest inspiracją do tworzenia sztuki, wierszy, piosenek, obrazów. Wśród respondentów pojawiły się osoby, które podczas jednej z piątkowych milong w Domu Literatury prezentowały swoje literacko-wokalne dokonania.

Zawód respondentów nie ma żadnego wpływu na ich udział w milongach. Tańczą dla przyjemności, nie na pokaz. Uczestnicy milong podejmują pracę często tylko po to, żeby móc tańczyć tango, a wiadomo, że jest to jedno z droższych hobby. Jedynym warunkiem, który muszą spełniać, aby uczestniczyć w tych wydarzeniach, jest umiejętność tańczenia tanga argentyńskiego.

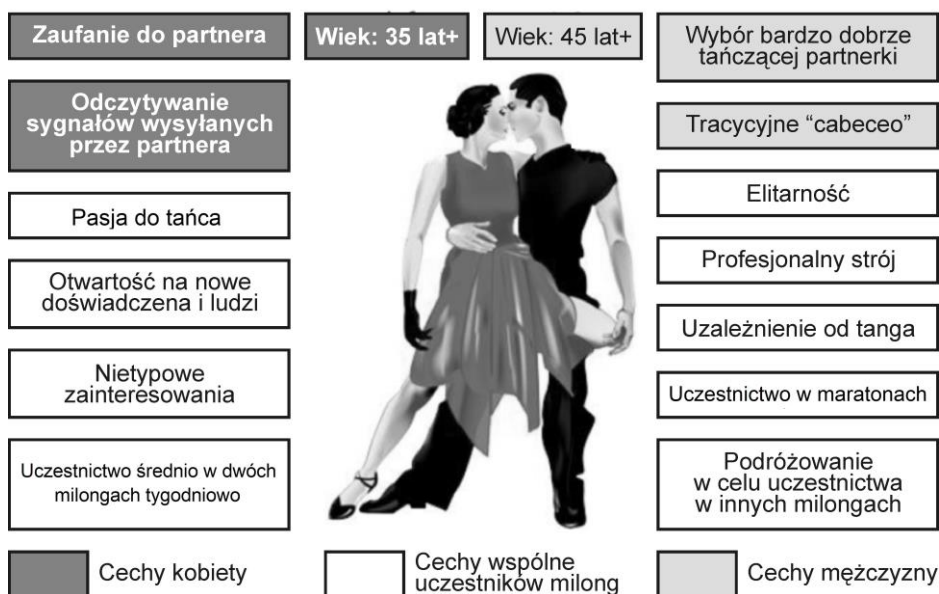
Oprócz milong odbywających się systematycznie, w Łodzi tancerze co roku mogą wziąć udział w Tango Salon Festivalu, organizowanym przez Jakuba Kanię, oraz w Maratonie Truskawkowym.

Uczestnictwo w milongach nie ogranicza się jednak tylko do miejsca zamieszkania. Respondenci podczas swoich wyjazdów wakacyjnych często wybierają miasta, w których odbywają się milongi. Wśród odpowiedzi badanych dotyczących uczestnictwa w milongach, poza Łodzią pojawiły się inne polskie miasta, w tym m.in.: Moszna, Warszawa, Toruń czy Bydgoszcz. Nie brakowało też zagranicznych akcentów, przede wszystkim Argentyny (Buenos Aires) i Urugwaju (Monte Video), a także Węgier, Francji, Niemiec czy Portugalii. Oprócz wyjazdów na milongi respondenci wyjeżdżają też na festiwale tanga i maratony „tangowe”. Większym zainteresowaniem cieszą się jednak festiwale, a mniejszym

maratony, chociaż nie brakuje wśród uczestników milong amatorów tej formy obcowania z taniem, które wymaga bardzo dobrej kondycji i wytrzymałości.

7. Podsumowanie

Na podstawie przeglądu literatury, obserwacji uczestników oraz przeprowadzonych z nimi wywiadów autorki nakreśliły ogólną sylwetkę uczestnika milongi (rys. 3).

Rys. 3. Charakterystyka uczestników milong w Łodzi

Źródło: opracowanie własne

Wyniki badań zaprezentowane na rys. 3 w formie charakterystyki sylwetki uczestników milong pozwalają potwierdzić hipotezę postawioną na początku artykułu, że milongę można uznać za atrakcyjny i rozwijający się produkt rekreacyjny w Łodzi. Wynika to z zaproponowanej przez autorki definicji produktu rekreacyjnego oraz wywiadów z tancerzami, potwierdzających, że taki produkt ma na celu utrzymywanie w dobrej kondycji sił fizycznych i psychicznych oraz sprzyjanie kontaktom towarzyskim. Poza tym badania potwierdziły, że uczestnikami milong mogą

być osoby, które są odpowiednio do tego przygotowane. Znają kroki tanga argentyńskiego i cały czas szlifują swoje umiejętności, posiadają wiedzę na temat panujących na milongach zasad, ale także mają odpowiedni dla tego tańca strój. Jako efekt obserwacji nieuczestniczącej i uczestniczącej uznano, że to hobby dotyczy ograniczonej liczby odbiorców tego produktu rekreacyjnego, przy tym dojrzałych wiekowo (powyżej 30, 40 lat), a zatem już o ukształtowanych i ugruntowanych zainteresowaniach i emocjach. Przyjęto też, że uczestnicy kursów tanga argentyńskiego i milong stanowią wyrafinowaną grupę osób uprawiających rekreację czynną. Niewątpliwie zostało to potwierdzone przez wywiady z uczestnikami, którzy podkreślają, że tango to według nich elitarny taniec i że nie każdy się w nim odnajduje. Dodatkowo z wywiadów wynikało, że większość respondentów ma różne inne pasje oraz wyrafinowany gust pod względem doboru rozrywek, a wśród nich właśnie uczestnictwo w milongach.

Bibliografia

- Byczkowska, D. (2012). *Ciało w tańcu. Analiza socjologiczna*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kaczmarek, J., Stasiak, A., Włodarczyk, B. (2010). *Produkt turystyczny. Pomysł. Organizacja. Zarządzanie*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Stala, E. (2017). *Historia tanga: dla początkujących i zaawansowanych*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”.
- Tango forge. *What to wear*. Pobrane z: www.tangoforge.com/what-to-wear/ (2.07.2018).
- Teresińska, A. (2011). Wybrane aspekty kultury warszawskiego środowiska tancerzy tanga argentyńskiego. *Kultura Współczesna*, 3 (69), 166–179.

MILONGA W PRZESTRZENI REKREACYJNEJ ŁODZI

Abstrakt: Artykuł opiera się głównie na analizie środowiska związanego z tańczeniem tanga w Łodzi. Celem autorki jest pokazanie milongi jako produktu rekreacyjnego oraz ukazanie wyjątkowości tego wydarzenia tanecznego. Opracowanie powstało na podstawie badań terenowych przeprowadzonych przez autorki podczas milong odbywających się w Łodzi od marca do czerwca 2018 r. Badania pozwoliły ustalić m.in. fakty dotyczące początków tanga argentyńskiego w Łodzi, a także miejsca, w których można nauczyć się kroków i tańczyć tango. Ponadto szczegółowo opisano historię milong, ich specyfikę, zasady uczestnictwa oraz miejsca, w których te wydarzenia się odbywają. Z punktu widzenia artykułu najciekawsze okazały się jednak wywiady z uczestnikami milong, które pozwoliły określić znaczenie tego zjawiska. Wyraźnie widać odejście od klasycznego pojmowania tańca, jako formy aktywnego wypoczynku, na rzecz głębszych doświadczeń, przeżyć, poznania kultury oraz środowisk, z których wywodzą się tango argentyńskie

i milongi. W końcowej fazie opracowania autorki zaprezentowały sylwetki uczestników milong.

Słowa kluczowe: milonga, produkt rekreacyjny, tango argentyńskie.

MILONGA IN RECREATIONAL SPACE OF ŁÓDŹ

Abstract: Milonga is not only a place, where you can dance argentine tango. It is also a definition of fast variation of this dance style, but according to the authors of this article, the most important meaning is an event, where people are dancing argentine tango. This text is based on the environment of tango lovers in Łódź. The purpose of this article is to show milonga and to mention the uniqueness of this dance event. The article was based on field study carried out during milongas in Łódź from March to June 2018. The research helped to find information about beginning of argentine tango in Łódź, but also places, where you can learn basic steps to dance tango. Furthermore, authors precisely described history of milonga, character of events, rules of participation and locations, where these events take place. Moreover, the research shows that the most interesting were interviews with milonga's participants, which helped to determine the importance of milonga. It shows the difference between argentine tango and other dance styles and proves that the classical viewpoint of dancing argentine tango has changed. It is no longer only the active form of spending free time, but also feelings, experience and knowledge about argentine tango's culture and milonga's environment. The closing phase of the article shows the milonga's dancers profile.

Keywords: milonga, recreational product, Argentine tango.